

УДК 371.13
ББК 74.202
Г.94

Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць. – Вип. XXXIX /За заг.ред. проф. В.І.Сипченка. – Слов'янськ: Видавничий центр СДПУ, 2007. – 303 с.

Редакційна колегія:

Сипченко В.І. – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор).

Борисов В.В. – доктор педагогічних наук, доцент (заступник відповідального редактора).

Євтух М.Б. – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Гавриш Н.В. – доктор педагогічних наук професор.

Шевченко Г.П. – доктор педагогічних наук, професор.

Ляшенко О.І. – доктор педагогічних наук, професор.

Золотухіна С.Т. – доктор педагогічних наук, професор.

Плахотнік О.В. – доктор педагогічних наук, професор.

Яворська С.Т. – доктор педагогічних наук, професор.

Пономарьова Г.Ф. – кандидат педагогічних наук, професор.

Панасенко Е.А. – кандидат педагогічних наук, доцент.

У збірнику наукових праць представлені результати досліджень науковців, які працюють над проблемами розвитку сучасної освіти та науково-педагогічної думки у теоретичному, історичному та практичному аспекті.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, практичних працівників системи освіти.

The following miscellany shows the result of the researches of the scholars, who work at the problems of the developing modern science and scientific-pedagogical thought in t historical and practical aspects.

For scholars, teachers, postgraduates, students of pedagogical educational institutions worker of education.

Збірник наукових праць є фаховим виданням з педагогічних наук
(Бюлетень ВАК України № 3, 1999 р.).

**Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 8844, видано 09.06.2004 р.**

Державним комітетом телебачення і радіомовлення України

Друкується за рішенням Вченої ради
Слов'янського державного педагогічного університету
(протокол № 6 від 28.02.2008 р.)

языка им. В.В.Виноградова. – 4-е изд., доп. – М.: ООО «ИТН Технологии», 2003. – 944 с.

9. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А.Сластенин, И.Ф.Исаев, А.И.Мищенко, Е.Н.Шиянов. – М.: Школа–Пресс, 1998. – 512 с.

10. Педагогіка: Навчальний посібник. – Х., ТОВ «Одіссей», 2003. – 352 с.

11. Подласый И.П. Педагогика: Новый курс: Учеб. для студ. высш. учеб. Заведений: В 2 кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – Кн.1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

12. Практикум по дидактике и методикам обучения / А.В.Хуторской. – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.

13. Современный словарь по педагогике Сост. Рапацевич Е.С. – Мн.: «Современное слово», 2001. – 928 с.

14. Харламов И.Ф. Педагогика: Учеб. пособие. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 2000. – 519 с.

15. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

Бурдейна Н., Азнаурян І., Глива В.

ТЕСТОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ДОПУСК ДО НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена тестовій електронній перевірці підготовки студентів до лабораторних, практичних та лекційних занять. Вона є ефективним засобом оптимізації та активізації самостійної роботи студентів при підготовці до аудиторних видів занять, а також поточного і рубіжного контролю.

Вивченню фізики у вищих будівельних навчальних закладах приділяється особлива увага, оскільки знання з фізики – це фундамент на який кладуться цеглинки знань з суто спеціалізованих дисциплін. Зрозуміло, що отримані на перших курсах фізичні знання, мають бути ґрунтовними та міцними. Але викладачі фізики зіштовхується з проблемою – з одного боку, рівень підготовки студентів зі шкільного курсу часто є недостатнім, для ефективного засвоєння дисципліни у вищому навчальному закладі, а з іншого, – час, що виділяється на аудиторне вивчення фізики досить обмежений. Процес інтеграції до Європейського освітнього простору супроводжується збільшенням об'ємів матеріалу, які студент повинен опрацювати і засвоювати самостійно. Отже, необхідно шукати нові підходи у вивченні такої складної науки як фізика, які дозволили б максимально ефективно використати години, відведені на аудиторні види робіт, а також оптимізувати використання часу, відведеного для самостійної роботи.

У вищих будівельних навчальних закладах вивчення фізики відбувається на таких традиційних формах організації навчального процесу як лекційні, практичні, індивідуальні, лабораторні заняття, самостійна аудиторна або позааудиторна робота, консультації. Через значну обмеженість аудиторного часу, викладач під час занять оглядає всі питання, але більш докладно зупиняється лише на тих, які не розглядались в шкільному курсі або є ключовими для даної спеціальності (як, наприклад, розділ "Геометрична оптика" для геодезичних спеціальностей). На лекційних заняттях викладач з великої кількості питань окреслює межі, глибину і план їх вивчення. Для того, щоб підготуватись до практичного, індивідуального або лабораторного заняття, студент має самостійно оновити свої знання з даної теми в обсязі шкільної програми та доповнити і поглибити їх, опрацювавши конспект лекцій, підручники, наукову літературу.

Цей етап є складним для студентів, оскільки у будівельних вузах побудова лекційних і лабораторних курсів має певні особливості. При проведенні лабораторних робіт застосовується паралельний метод виконання робіт, тобто одночасно з вивченням теоретичного курсу. Практичні заняття іноді проводяться за

випереджаючим графіком у порівнянні з лекційною формою навчання. Це вимагає більш серйозного та відповідального підходу до організації самостійної роботи студентів при підготовці до навчальних занять.

Метою нашої роботи було вдосконалення деяких елементів підготовки до навчальних занять, які є суттєвими у навчальній діяльності студента при підготовці теоретичної частини.

Необхідні засоби, які допомагали б студенту самостійно освоїти теоретичний матеріал та викладачу контролювати цей процес ефективно використовуючи аудиторний та поза аудиторний час.

Для активізації та оптимізації самостійної роботи студентів при підготовці до аудиторних видів занять, а також для спрощення та більш ефективного проведення контролю і оцінювання навчальної діяльності студента ми пропонуємо запровадити електронний тестовий допуск до різних видів навчальних занять. Суть цього засобу діагностики навчально-виховного процесу полягає у тому, що студент перед навчальним заняттям має пройти тестування на комп'ютері для виявлення рівня знань і готовності сприймати теоретичний матеріал поточного заняття. Електронний тестовий допуск до практичних та лабораторних занять може відбуватися безпосередньо на початку пари, якщо на кафедрі фізики є своя комп'ютерна аудиторія. До лекційного заняття ж електронний тестовий допуск студент може пройти у будь-якій комп'ютерній аудиторії вищого навчального закладу. Оцінювання здійснюється автоматично та фіксується в електронному журналі групи. Електронний тестовий допуск до кожного навчального заняття можна здійснити лише один раз. Контроль над ступінню самостійності при цьому здійснює завідувач даною лабораторією. Доцільно, щоб тестовий електронний допуск був необхідним, але не обов'язковим видом робіт. Як кожен вид роботи, що виконує студент, ця робота повинна оцінюватися певною кількістю балів (або частиною бала). У випадку неможливості або небажання виконання цього виду роботи студент просто не отримує можливі бали, що впливають на його рейтингову оцінку. Тобто такий вид контролю є заохочуючим. Якщо поточний і тематичний контроль можна проводити у тестовій формі загалом, то до рубіжного та підсумкового контролю, який доцільно проводити у традиційній формі, є зміст запропонувати електронний тестовий допуск.

Програмне забезпечення електронного тестового допуску передбачає детальний аналіз виконаної роботи. Після проходження тестового контролю і отримання результатів, студент має змогу бачити правильні відповіді на тестові питання та проаналізувати свої помилки. Цей вид контролю допомагає систематизувати і узагальнити знання з даної теми.

Впровадження у навчальний процес електронного тестового допуску до лекційних, лабораторних та практичних занять має ряд переваг над традиційною реалізацією навчально-виховного процесу та його діагностики.

По-перше, оптимізується навчальний процес. Зазвичай, викладач на попередньому занятті повідомляє студентам теми або параграфи, які необхідно повторити, опрацювати або вивчити для того, щоб ефективно сприйняти і засвоїти матеріал наступного заняття. Часто, навіть, студент з високим рівнем прагнень, відкривши конспект і підручники, під час самостійної підготовки, бачить об'єм наукової інформації, що підлягає опрацюванню та вивченню, губиться і опускає руки. Невпевненість у своїх можливостях опрацювати і вивчити весь заданий матеріал або значну його частину спонукає студента взагалі не приступати до виконання завдання. Це свідчить про невміння студентів виконувати такі елементарні дії та операції як виділення головного, розбивка матеріалу на логічно завершені частини та порції, оптимальні для опрацювання та засвоєння, аналіз, узагальнення тощо. Тобто виконувати елементарні дії спрямовані на самостійне отримання знань зокрема та здобування освіти загалом. Слухачами нашої кафедри є вчорашні школярі, які не завжди вдало вміють працювати з книгою, конспектом, методичною літературою, ставити завдання та самостійно їх розв'язувати. Замало дати студентам

завдання для самостійного опрацювання – необхідно навчати студента здобувати нові знання, формувати вміння, отримувати навички.

Психологія студента має певні особливості. Як показує практика, студенту легше дати відповіді на окремі короткі питання, аніж опрацювати певну тему, параграф або розділ, навіть якщо набір питань повністю охоплює зміст теми або параграфа. Тому при підготовці до заняття загалом та до електронного тестового допуску зокрема, у студента має бути повний список питань, що входять до тестового опитування з певної теми.

Головна перевага такого виду діяльності полягає у тому, що завдяки правильно підібраній послідовності питань, студент має можливість одержати достатнє уявлення щодо необхідного навчального матеріалу. Це сприяє усвідомленій підготовці студента до навчальних занять, виникненню впевненості у своїх можливостях, зацікавленості у подальшому процесі навчання, а також спонукає до наукового пошуку. Отримуючи наукову інформацію з великої кількості джерел, студент має можливість прослідкувати різні підходи до описання фізичних явищ, ознайомлюватись з різними способами пояснення певних закономірностей, а також розглядати різні точки зору і погляди на одні й ті ж самі речі. При цьому студент вчиться самостійно виділяти головне, розбивати великі об'єми матеріалу на логічно завершені невеликі порції, вчиться аналізувати, синтезувати, узагальнювати.

По-друге, запропонована нами форма самостійної підготовки до навчальних занять та її контроль містять в собі ще й дидактичне навантаження. Навіть студент із середнім рівнем знань, може підготувати відповіді на запропоновані питання. Формування питань по певній темі дозволяє подати матеріал студентові порціями, що надає конкретний характер теоретичному матеріалу, сприяє більш детальному і міцному засвоєнню навчальної інформації, активізує пізнавальну діяльність студента. Самостійна робота над питаннями тестового допуску дозволяє студенту простежити логічну послідовність навчального матеріалу, виділити його головні ідеї, що дає можливість структурувати навчання і забезпечити цілісно-дискретне засвоєння знань.

По-третє, якщо відомі питання, які зустрінуться під час діагностики рівня знань, умінь та навичок, то студент буде намагатися дати відповіді на них. При цьому у студента виникає впевненість, що таким чином він страхує себе від питання, відповідь на яке не буде йому відома. Робота над науковою інформацією відповідно до поставлених питань забезпечує здійснення студентом продуктивних способів пізнання і дозволяє адаптувати навчальний матеріал до його інтелектуальних можливостей, що сприяє створенню позитивної мотивації навчання.

А в четвертих, електронний тестовий допуск дозволяє оптимізувати процес контролю рівня самостійної підготовки до навчальних занять; ефективно використовувати аудиторний час за рахунок скорочення часу, що необхідно витратити на усне опитування або скоротити власний час викладача, який він витрачає на перевірку робіт, якщо допуск відбувається у письмовій формі; сприяє об'єктивному оцінюванню.

За таких умов підготовка і допуск до навчальних занять перетворюються на усвідомлений процес отримання знань, що є необхідним у професійній діяльності майбутніх інженерів-будівельників. Слід відзначити, що це дозволяє викладачеві досягти важливої мети: вивчаючи фізику на перших курсах вчорашній школяр оволодіває основами самоосвіти, що є першим кроком до самовдосконалення та саморозвитку особистості.

Самостійна робота студентів при вивченні курсу фізики має такі напрямки, як вивчення теоретичного матеріалу, підготовка до виконання лабораторної роботи та виконання індивідуальної контрольної роботи. Одним з методів контролю засвоєння набутих самостійно знань та навичок є тестування.

Тест – це науково обґрунтований метод виміру академічних здібностей студента. Метою тестового контролю є:

- формування знань, понять та системи понять, термінів, законів та гіпотез, наукових фактів, моделей та методів;
- формування вмінь застосовування теоретичних знань при розв'язку задач та при проведенні експерименту;
- формування вмінь та навичок класифікації (порівняння, аналізу та систематизації), їх узагальнення, визначення нових понять;
- формування вміння організовувати експеримент, висловувати та перевіряти гіпотези, формувати висновки, знаходити закономірності.

Вирішальне значення для організації самостійної роботи є ретельний добір викладачами змісту та обсягу навчального матеріалу, який надається для самостійного опрацювання студентами. При чому викладач має відігравати роль не тільки постачальника інформації, а й діагноста, консультанта та мотиватора при вивченні того чи іншого питання курсу або теми. При складанні тестових завдань електронного тестового допуску до різних видів навчальних занять та контролю знань, вмінь, навичок, необхідно:

- підібрати питання зі шкільної програми та питання, що розглядались на попередніх лекціях для лекційних занять;
- вибрати питання, з тих, що розглядались на лекційних заняттях та висунутих на самостійне опрацювання для практичних занять;
- для лабораторних занять – питання з теорії, знання якої забезпечує розуміння процесу постановки та протікання досліду чи експерименту;
- для підготовки до рубіжного і підсумкового контролю окрім питань, що розглядались на лекційних заняттях, відібрати ще й ті питання, що були винесені на самостійне опрацювання під час лекційних, практичних та лабораторних занять.

До психолого–педагогічних умов активізації пізнавальної діяльності студентів при тестовому електронному допуску належать:

- спрямованість різноманітних і динамічних методів, прийомів, форм і засобів викладання та навчання на розвиток активної дослідницької діяльності студентів, пріоритетність методів і форм активного навчання;
- орієнтація студентів на систематичну самостійну роботу, забезпечення регулярності та ефективності контролю й оцінювання успішності студентів;
- комплексне, педагогічно доцільне використання технічних засобів навчання і сучасних інформаційних технологій;
- використання системи психологічних і педагогічних стимулів активної навчальної діяльності.

Отже, тестовий контроль дозволяє викладачу отримати інформацію про те, як проходить засвоєння навчального матеріалу у процесі самостійного вивчення кожним студентом, наскільки безпомилкові, міцні та гнучкі набуті студентами знання, вміння та навички, які елементи учбового забезпечення та які сторони взаємодії викладача та студента в навчальному процесі є недостатньо ефективними та які корективи необхідно внести в зміст та форму самостійної пізнавальної діяльності студента.

З іншого боку, тестовий контроль повинен допомогти студенту критично оцінити свої успіхи та невдачі у вивченні даного матеріалу, правильно організувати свою подальшу роботу, забезпечити її системністю та систематичністю. При цьому контроль у формі самоконтролю відіграє найважливішу роль у виховання таких якостей особистості студента, які дозволяють досягти планованості, відповідальності, дисциплінованості, свідомості, ініціативності та результативності в пізнавальній діяльності.

Електронний тестовий допуск при вивченні фізики у вищих будівельних закладах дозволяє оптимізувати використання часу, відведеного для самостійної роботи студентів та максимально ефективно використати аудиторні години, відведені на перевірку підготовки до різних видів занять, а також до поточного і рубіжного контролю. Самостійна навчально–пізнавальна робота при підготовці до електронного

тестового допуску не лише формує у студентів навички і вміння самостійного здобування знань, що важливо для здійснення неперервної освіти протягом усієї подальшої трудової діяльності, а й має важливе виховне значення, оскільки формує самостійність як рису характеру, що відіграє істотну роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації.

Література:

1.Бурдейна Н. Б., Благодаренко Л.Ю. Лабораторний практикум як процес інтеграції теоретико–методологічних знань і практичної діяльності молодого спеціаліста // Теорія і методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: Збірник наукових праць. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2005. – С. 64–67.

2.Бурдейна Н.Б. Засоби удосконалення контролю і обліку навчальної діяльності студентів // Проблеми фізико–математичної і технічної освіти і науки України в контексті євро інтеграції („Вища освіта – 2006”). Збірник наукових праць за матеріалами науково–методичної конференції. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – С. 305–312.

3.Фізика. Лабораторний практикум: Навчальний посібник. – 2–ге вид., випр. і доп. / В.І. Клапченко, В.І. Тарасевич, І.О. Азнаурян та ін. / За заг. ред. В.І. Клапченка. – К.: КНУБА, 2006. – 228 с.

4.Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2002. – 437 с.

Lidia Włodarska–Zola

Politechnika Częstochowska

EFEKTY MODERNIZACJI POLSKIEGO SYSTEMU KSZTAŁCENIA MENEDŻERÓW

Basing on analysis of managers' education history on higher technical universities in Poland, four its main stages were defined. On basis of literature sources dealing with elements of future manager's education, positive aspects of polish education system and tendencies were presented.

ЕФЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ

Процес модернізації польської системи підготовки менеджерів за останні роки зазнав істотних змін. Ринкова економіка потребує висококваліфікованих менеджерів, які здатні не тільки виконувати професійні обов'язки на високому рівні, а і творчо розв'язувати задачі, що постають за умов євроінтеграції. Незаперечним є той факт, що система підготовки менеджерів для різних галузей економіки в Польщі розвивалась швидше, ніж в інших посткомуністичних країнах.

В статті подана стисла характеристика чотирьох етапів розвитку підготовки менеджерів у вищих навчальних технічних закладах Польщі. Польська освіта менеджерів прагне відповідати європейським вимогам і робить це досить динамічно. Освітня система орієнтується на потреби краю, враховуючи специфіку підприємств.

Позитивно слід оцінити процес оцінки якості підготовки менеджерів, який був ініційований в 1993 році Товариством Едукації Менеджерів «Форум» і впроваджений Акредитаційною Комісією. Починаючи з 1993 року за рекомендацією Бюро Координації Підготовки Кадрів, Центр Розвитку Вивчення Економіки розпочав дослідження функціонування центрів підготовки менеджерів. В 1996 році була створена загальнопольська база даних про державні і недержавні академічні центри, які проводять підготовку з економіки.

В статті також подається стислий опис дидактичних засобів що використовуються при підготовці менеджерів.